

రాష్ట్రప్రభుత్వ అత్యుత్తమ సర్వీసుకు నిర్వహించే పరీక్షలో లగ్రజేణిలో నిలవడమంటే అంత సులువు కాదు. అందుకు ఏయే అంశాలు దోహదపడతాయో గమనిస్తే... భావి అభ్యర్థులకు అవి మార్గదర్శకం. మన ముందుకు ఏపీపీఎస్సీ గ్రూప్-1 (2011) మొదటి, రెండో ర్యాంకు వచ్చారు. ఒకరిది ప్రకాశం జిల్లా, మరొకరిది శ్రీకాకుళం జిల్లా. స్వాల్పదాయకమైన వారి ప్రివేట్ రేషన్ వ్యాపారాలు పరిశీలిద్దాం! భారీ పోటీలో దూసుకువెళ్ళటానికి పట్టుదలతో వారు చేసిన అలుపెరగని కృషిని తెలుసుకుందాం! వారి సూచనలతో ప్రయోజనం పొందండి!

ఓటమికి దుంగుబాటు సహజం. దాన్ని అధిగమించి, మరో అడ్డంకిని ఏర్పరచుకుని ముందుకు సాగినవారే విజేత. అలా ఒక్కో సోపానాన్ని జాగ్రత్తగా నిర్మించుకుంటూ గ్రూప్-1లో రెండో ర్యాంకును సాధించారు కనుగుల హేమలత. తన విజయ ప్రస్థానం ఆమె మాటల్లోనే..

ఇలా నిలిచాం... గెలిచాం!

పరీక్ష సాయి కంటే పైసాయిలో ప్రివేట్ కావాలనేది నా సలహా. గ్రూప్-1లో నాలుగంటే... సివిల్ కు సిద్ధం కావాలి.

‘గ్రూప్-1 పోస్టులా? అలాంటివి మనవల్ల కాదు’ అని ఒకప్పుడు భావించిన అకుల వెంకట రమణ అదే గ్రూప్-1 పరీక్ష రాసి ఏకంగా స్టేట్ మొదటి ర్యాంకు సాధించాడు. అది కూడా తొలి ప్రయత్నంలోనే! ఈ గెలుపు వెనక ఏళ్ళతరబడి చేసిన కృషి, సామాజిక అంశాల అధ్యయనం, క్షేత్ర స్థాయి అనుభవం పూర్తి ఉన్నాయి. ఈ గ్రూప్-1 టాపర్ విజయ గాథను విందామా?

వా ఉద్దేశంలో గ్రూప్-1 ప్రిలిమ్స్ మెయిన్స్ ఇంటర్వ్యూలకు విడివిడి ప్రివేట్ వన్ ఉండకూడదు. సమాజం, రాష్ట్రం, దేశం ఎదుర్కొనే సమస్యలకు తన పరిష్కారాన్ని తార్కిక చింతనతో, లోకజ్ఞానంతో అన్వయించటం తెలిసినట్టే. ఈ మూడు అంశాలకు ఉన్న తేడా... ప్రశ్నలను అడిగే విధానం మాత్రమే. సంబంధిత నైపుణ్యాలను సాధనతో పెంపొందించుకోవాలి.

విడివిడి సన్నద్ధత వద్దు! ప్రిలిమ్స్: కంటే 1:50 నుంచి 1:15/12కు మారిన నేపథ్యంలో ప్రిలిమ్స్ చాలా కష్టంగా ఉండబోతోంది. అందుకే నాణ్యమైన ప్రశ్నలను విస్తృతంగా సాధన చేయాలి. యాంత్రికంగా కాకుండా మనసును లగ్నం చేసి చదవాలి. పరీక్షకు కాన్ఫిడెన్స్ లున్నట్లైతే ఎంతో ఆవసరం. మనకు ఏది రాదనేదానిపై అవగాహన ఉండాలి. సంబంధం లేని జవాబులను తెలివితేటలు తొలగించటం నేర్చుకోవాలి. కంకారుగా చదవటం పనికిరాదు. ఏ ప్రశ్నపైనూ మరీ ఎక్కువ సమయం వెచ్చించకుండా ‘వెస్ట్ టైమ్ లీడింగ్ ద క్వెస్టన్’ తెలుసుకోవాలి. సర్దుబాటు లోపించిన సూక్ష్మ ఆలోచనా విధానం పక్క ప్రయోజనం ఉండదు.

మెయిన్స్: దీనికి నిమిషానికి కనీసం 15 పదాల కొద్దుగా రైటింగ్ ప్రాక్టీస్ చాలా అవసరం. ఇది కొద్దిరోజుల్లోనే, నెలల్లోనే సాధ్యం కాదు. ముఖ్యంగా తెలుగు మీడియం నేపథ్యం నుంచి వచ్చిన నాలుగంటే పరీక్ష ఎక్కువ సాధన తప్పదు. గ్రూప్-1 పరీక్షకు రాసే వేగం చాలా ముఖ్యం. ఎందుకంటే చాలా మంది అభ్యర్థులకు తమకు తెలిసినది రాాయటానికూడా సమయం సరిపోదు. ఎంతోమంది పరీక్ష దగ్గరకొచ్చేవరకూ సమాచారం సేకరించటంలోనే మునిగిపోయి మార్క్ టెన్షన్లు రాకుండా పోవాలి. చదవటం, రాాయటం రోజూ చేయాలి. నేనైతే 60 శాతం మొదటిజిని రైటింగ్ గా, 40 శాతం స్టడీస్ ఇచ్చాను. ‘ఇస్ట్ ఆఫ్ ద కౌన్సిల్’ కంటే కాకుండా జవాబు సంతృప్తిగా రాాయటానికే ప్రయత్నించాలి.

ఇంటర్వ్యూ: దీనికి నిజాయితీ తప్పనిసరి. ఇంటర్వ్యూలో మరీ వేగంగానో, అతి నెమ్మదిగానో జవాబులు చెప్పకూడదు. సమతూకంలో చెప్పాలి. నా ఇంటర్వ్యూలో ప్రశ్నలు లోతుగానే అడిగారు. ‘ప్రభుత్వోద్యోగిని గురించినా అవి సీరియస్ లుగానే అనుకుంటారు. ఏముంటావు?’ అని డైరెక్ట్ అడిగారు. మంచి చెడూ అన్ని రంగాల్లో ఉంటాయని చెప్పతూ ఉత్తమ అధికారుల పేర్లు కోట్ చేశాను. చెడు ఉదాహరణలు కూడా ఉంటాయని చెప్పాను. అవి సీరియస్ లుగానే ఉండాలంటే... చట్టాలను కఠినంగా అమలు చేయాలి, వాటి లోసుగులను ఉపయోగించుకోకుండా చూడాలని చెప్పాను.

సన్నద్ధత నిరంతరం

చిన్నప్పటినుంచీ ప్రభుత్వ పాఠశాలల్లోనే చదివాను. దాంతో సమాజానికి ఎంతో కొంత సేవ చేయాలి అనుకునేదాన్ని. అందుకే నా లక్ష్యం పబ్లిక్ సర్వీస్ అయ్యింది. నిజానికి నాకు పబ్లిక్ అండ్ ఇన్ఫర్మేషన్ చిన్నప్పటినుంచీ చేయాలనుకునేదాన్ని. ఐదేళ్లలో నీటు సాధించాలనుకుని వివలమయ్యాను. దాంతో నిరాశకు గురయ్యాను. అప్పుడు మేంకోట టాపర్ విజయగారలను చదివాను. గ్రూప్-1 గురించి తెలిసింది అప్పుడే. దీంతో గ్రూప్-1 నా లక్ష్యంగా చేసుకున్నాను.

అక్షయం అయితే ఏర్పడింది కానీ... ఆర్థికంగానూ ఇబ్బందులు ఎదురయ్యాయి. ఆర్థికంగా నిలదొక్కుకున్నాకే విదగ్ధుడిని గ్రూప్-1పై వెళ్ళాను. అందుకే ముందుగా డిజిడి సి పూర్తిచేశాను. నెకండర్ గ్రేడ్ టీచర్ గా ఉద్యోగం చేస్తూనే దూరవిద్యలో డిగ్రీ పూర్తిచేశాను. వెంటనే గ్రూప్-1 పోటీపరీక్షలకు సన్నద్ధత మొదలుపెట్టాను. అదే ఏడాది డిసెంబరులో గ్రూప్-1 నోటిఫికేషన్ విడుదలైంది. ఎటువంటి కోచింగ్ తీసుకోకుండా సొంతంగా సన్నద్ధత మయ్యాను. ఇంటర్వ్యూ వరకూ వెళ్ళాను. 2010 గ్రూప్-1 కూడా ఇంటర్వ్యూ వరకూ వెళ్ళాను. అప్పుడు ఒక మార్పుతో సర్వీస్ కోల్పోయాను. నిరాశపడినా, సన్నద్ధత ఆపలేదు. ఆ తరువాత 2011లో ప్రకటించిన గ్రూప్-1 రాశాను. కానీ దానిని 2012లో క్యాన్సిల్ చేశారు. దానికే 2016లో మళ్ళీ మెయిన్స్ పెట్టారు. ఇంటర్వ్యూ ఫిబ్రవరి 18న జరిగింది. మొత్తం 470 మార్కులతో రెండో ర్యాంకు వచ్చింది. నేను కేవలం గ్రూప్-1లో పరమితం కాదు. ఈలోపు పబ్లిక్ అడ్మినిస్ట్రేషన్, ఎకనామిక్స్ లో వేర్వేరుగా ఓటీలు చేశాను.

అంతరాలం... ఎంతో సాయం

నేను గ్రూప్-1 వైపు యాదృచ్ఛికంగానే వచ్చాను. ఎంపీ ఫౌండేషన్ అనే ఎన్.జీ.ఓ. ద్వారా సామాజికసేవలో భాగంగా పేద పిల్లలకు బోధన చేసేటప్పుడు మాత్రం సివిల్స్, గ్రూప్-1 లాంటి పరీక్షల గురించి అసృష్టంగా తెలిసింది. ఎన్.జీ.ఓ.లు ఎన్ని మంచి పనులు చేస్తున్నా వాటికి పరిమితం ఉంటాయి. కానీ ప్రభుత్వానికి ఉండవు. అది అతిపెద్ద సేవాసంస్థ. అందుకే ప్రభుత్వ వ్యవస్థలో భాగం కాదల్చుకున్నాను. లోక్ సత్తా యూత్ వాలంటీర్ గా సామాజిక సేవ సృష్టించే అధ్యయనం చేశాను. 2013-16లో హైదరాబాద్ మెండేకంటి లా కళాశాల నుంచి లా చదివాను. సివిల్స్, గ్రూప్-1లకు సన్నద్ధత కావటానికి అద్భుతమైన ప్రేరణనిచ్చే ఐఎఎస్ అధికారి ఎన్.ఆర్ శంకర్ గురించి తెలుసుకున్నాను. ఒక అధికారి ప్రజల జీవితాలను ఎంతో బాగా మార్చగలడనేదానికి ఆయన మార్గం చూపారు. పైగా పబ్లిక్ సర్వీసులకు జరిపే సన్నద్ధత స్వల్పకాలంలోనే గొప్ప పరిష్కారాన్ని అందిస్తుంది. అందుకే పరీక్షల ప్రివేట్ వరకే ఆరంభించాను.

‘మీడియం పై ఆందోళనా?’ ఇంటర్వీయర్ వరకూ తెలుగుమీడియంలోనే చదివినప్పటికీ ఈ గ్రూప్-1 పరీక్షను ఇంగ్లీష్ మీడియంలోనే రాశాను. విషయం, దాన్ని వ్యక్తీకరించటం గురించి ఆలోచించాలి కానీ, మీడియం గురించి ఆందోళనపడకూడదు. చదవే సమయాన్ని సమర్థంగా వినియోగించుకోవటం ముఖ్యం. నేను కొన్ని రోజులూ కేవలం 4-5 గంటలూ, మరొకప్పుడు రోజుల్లో అయితే 12-13 గంటలూ చదివాను. సజ్జెక్షన్లు ప్రేమించి, నేర్చుకునే ప్రక్రియను ఆస్వాదించాలి. కాన్ఫిడెన్స్ పుష్టం చేయాలి కానీ ఎన్నో అభిమాని ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పాలి. మెటీరియల్ పై ఆధారపడకుండా స్టాండ్ షేర్డ్ పాఠ్యపుస్తకాలు చదివాను. యూట్యూబ్ లో చాలా వీడియోలు ఉపయోగపడ్డాయి. ప్రభుత్వ నివేదికల్లో సమగ్రంగా చదివాను. ఆర్.ఎస్.టి.టి, ఆంధ్రీయా రేడియో, మ్యూజిక్, జీటీ టీవీ, ఆన్ లైవ్ డిజిటీలైజేషన్, ఇతర మొబైల్ యాప్స్ ఉపయోగించుకున్నాను.

సివిల్ కు కొంత కోచింగ్ తీసుకున్నాను గానీ, గ్రూప్-1కి ఏలాంటి ఇక్షన్ తీసుకోలేదు. పరీక్షలో నెగ్గటానికి కోచింగ్ తప్పనిసరేమీ కాదు. కాకపోతే అవగాహన ఆరంభానికి అది పనికిరాదు. ప్రస్తుత డిజిటిల్ విషవ శక్తితో ఆవరేల రూపాయిల స్కాన్స్ ఐఎఎస్ అధికారి ఎన్.ఆర్ శంకర్ గురించి తెలుసుకుంటే ఉంటే ఎవరైనా ఆసనంపైనే పరి

ఇవి పాటిస్తే తిరుగుండడు మొండి పట్టుదలతో కాకుండా ప్రజాసహాయం కూడా ప్రధానం చేయాలి.

- అభ్యర్థులు ప్రివేట్ వల్ల నిలకడపై శ్రద్ధ పెట్టాలి. □ ఇతరులు చెప్పిన దాన్ని గుడ్డిగా పాటించకూడదు. దేనినైనా ప్రశ్నించి, విశ్లేషించి ఒక అభిప్రాయానికి రావాలి. □ సమాధానాలు సూటిగా, స్పష్టంగా, క్లుప్తంగా ఉండాలి. □ అడిగిన ప్రశ్న దృక్కోణంలోనే జవాబును సానుకూల దృక్పథంతో రావాలి.
- రాజకీయపరంగా తటస్థత మరో అవసరమైన లక్షణం. □ పరీక్ష కోసం సమాచారం సేకరించటానికి పరిమితం కాకుండా జ్ఞాన సముపార్జనకు నిజమైన తపన ఉండాలి.
- సమస్యలను వివరించటమే కాకుండా పరిష్కారాలూ చెప్పగలగాలి.

వైఫల్యాన్ని గమనించుకుని.. ఏదైనా ఒత్తి లేకుండా సింపుల్ గా చేసుకుంటూ పోవాలనే మనస్తత్వం నాది. దాన్ని నా సన్నద్ధతలోనూ ఆవరణలో పెట్టాను. వాస్తవప్రతికూలం ముఖ్యంగా ఎడిటోరియల్ ను పరీక్ష కోణంలో చదవడం అలవాటు చేసుకున్నాను. సమాచారాన్ని సేకరించుకుని సొంతంగా నోట్స్ తయారు చేసుకున్నాను. మెయిన్స్ విషయంలో ఎక్కువ సాధ్యమైంది.

అభ్యర్థులకు సూచనలు

- ★ సొంతంగా నోట్స్ తయారు చేసుకోవాలి.
- ★ పరీక్షలో సంబంధం లేకుండా వాస్తవప్రతికూలం చదువుతూ ఉండాలి. ముఖ్యంగా ఎడిటోరియల్ లకు చదవాలి. వాటిలో సిబిఎస్ కు సంబంధించిన అంశాలు కనిపిస్తే సేకరించి తరచూ చదువుతుండాలి.
- ★ తెలుగు మాధ్యమంవారు ప్రాథమికం శాల కోసం అకాడమిక్ పుస్తకాలను అనుసరిస్తే సన్నద్ధత తేలికవుతుంది.
- ★ ప్రభుత్వ వెబ్ సైట్లను తరచూ చూస్తుండాలి. ముఖ్యమైన అంశాలను సీరియస్ లో అభ్యర్థులతో భృందంగా ఏర్పడి చర్చిస్తుండాలి.
- ★ గత ప్రశ్నపత్రాలు వెబ్ సైట్లలో దొరుకుతుంటాయి. వాటిని చూసుకుంటుండాలి. సమాధానాలు రాయడం ప్రయత్నించాలి.
- ★ మెయిన్స్ లో ఎన్నో పేషంట్ వచ్చే అవకాశమున్న ప్రశ్నలను జాబితాగా రాసుకుంటుండాలి.
- ★ నోటిఫికేషన్ వచ్చినప్పటినుంచి ఇలా చేస్తుండాలి. 10-15 ప్రశ్నలకు మాదిరి ఎన్నోలను తయారు చేసుకోవాలి. పరీక్షలో ఇవే ప్రశ్నలు వస్తే సమాధానాలు రాయడం తేలికవుతుంది. ఒకవేళ రాసుకోవాలి. సమాధానాలు రాయడం ప్రయత్నించాలి.
- ★ మెయిన్స్ లో 90% ప్రశ్నలు ప్రస్తుతం నేను చేస్తున్న ఉద్యోగానికి సంబంధించినవే అడిగారు. అప్పుడే బడ్జెట్ విడుదలవడంతో దానికి సంబంధించి 2-3 ప్రశ్నలు, డెవలప్ మెంట్ కలిగిన ఉద్యోగ ప్రొఫైల్, వ్యక్తిగత జీవితంపై మిగతా ప్రశ్నలను అడిగారు.

పిలుస్తున్నాయి... గురుకులాలు

మంచి చదువులు... మెరుగైన బోధన... రుచికరమైన భోజనం... అటలతోపాటు పోటీ పరీక్షలకు శిక్షణ... ఇంటిని మరిపించే సౌకర్యాలు... ఇవన్నీ కావాలంటే... లక్ష రూపాయలు జేబులో ఉంటే ఏ కార్పొరేట్ విద్యా సంస్థలోనైనా చేరిపోవచ్చు. అయితే లక్షలు లేకపోయినప్పటికీ ప్రతిభ ఉన్న పేద విద్యార్థులకు ఇలాంటి సౌకర్యాలే ఉచితంగా దక్కాలంటే?

చదువు, వసతి, భోజనం అన్నీ ఉచితమే

ఈ ప్రశ్నకు సమాధానమే గురుకులాలు... సమర్థవంతమైన ఉపాధ్యాయులతో బోధన, మెరుగైన వసతి సౌకర్యాలు... మంచి ఫ్యాకాహారం... అటలతోపాటు శిక్షణ... విద్యార్థి సర్వతో ముఖాభివృద్ధికి దోహదపడేలా కార్పొరేట్ సంస్థలను మించిన ఏర్పాట్లు గురుకులాలు సొంతం. ఇక్కడి విద్యార్థులు చదువులో రాణిస్తూనే కొత్త రికార్డులు సృష్టిస్తున్నారు. ఎవరెప్పునీ అధిరోపించారు... విదేశాలను చుట్టొచ్చారు. ఇలాంటి అవకాశం మీ పిల్లలకు దక్కాలని కోరుకుంటున్నారా? అయితే మీకోసమే తెలంగాణ రాష్ట్రవ్యాప్తంగా 497 గురుకుల పాఠశాలలు ఎదురుచూస్తున్నాయి. కేవలం ప్రతిభ, సామాజిక వెనుకబాటు, స్థానిక ప్రాతిపదికన తెలంగాణ గురుకులాలు అయిపోతరగితే ప్రవేశానికి విద్యార్థులను ఆహ్వానిస్తున్నాయి.

కేటాయింపు ఇలా...

పాఠశాలలను యూనిట్ గా చేసుకుని విద్యార్థులను ఎంపికచేస్తారు. సర్కల్ గురుకులంలో మాత్రం రాష్ట్రవ్యాప్త ప్రతిభ ద్వారా ఎంపికచేస్తారు. అన్ని జిల్లాల విద్యార్థులూ ఇక్కడి సీట్ల కోసం పోటీ పడవచ్చు. ప్రవేశపరీక్షలో చూపిన ప్రతిభ, రిజిస్ట్రేషన్, స్థానిక ప్రాతిపదికన విద్యార్థులను గురుకులాల్లో తీసుకుంటారు. కొడిపి గురుకులానికి మత్స్యకార వృత్తికి చెందిన అన్ని జిల్లాలవారు అర్హులు. ఎంపికైనవారిని అయితే తరగతిలో ప్రవేశం కల్పిస్తారు. ఇంగ్లీష్ మీడియంలో బోధన

ప్రవేశం లభించాలంటే...

అర్హత: ప్రస్తుతం విద్యార్థి 4వ తరగతి చదువుతుంటే.

వయసు: ఓసీ, బీసీలైతే 9 నుంచి 11 ఏళ్ల మధ్య ఉండాలి. అంటే సెప్టెంబరు 1, 2007 - ఆగస్టు 31, 2009 మధ్య జన్మించినవారు అర్హులు. ఎస్సీ, ఎస్టీ అభ్యర్థులు 9 నుంచి 13 ఏళ్ల మధ్య వయసులో ఉండాలి. అంటే సెప్టెంబరు 1, 2005 - ఆగస్టు 31, 2009 మధ్య జన్మించినవారు అర్హులు.

అదాయ పరిమితి: తల్లిదండ్రుల వార్షిక ఆదాయం గ్రామీణ ప్రాంతాలవారైతే రూ. 1,50,000 వట్టు ప్రాంతాల్లో నివసిస్తే రూ. 2 లక్షల లోపు ఉండాలి.

ఎంపిక విధానం: రాతపరీక్షలో చూపిన ప్రతిభ ద్వారా.

నోటీస్ బోర్డు

తెలంగాణ సర్ప్

సంస్థ: తెలంగాణ గ్రామీణ పేదరిక నిర్మూలన సంస్థ (సెర్ప్).

పోస్టు: ప్రాజెక్ట్ మేనేజర్ తదితరాలు

భాళిలు: 03

అర్హత: సంబంధిత సజ్జెక్షన్ల డిగ్రీ లేదా పీజీతోపాటు అనుభవం.

ఎంపిక: ఇంటర్వ్యూ ద్వారా.

దరఖాస్తు విధానం: ఆన్ లైన్.

చివరితేదీ: 08.03.2018

వెబ్ సైట్: www.serp.telangana.gov.in

సూల్ ఆఫ్ స్పాసింగ్ అండ్ ఆర్కాటెక్చర్, డిల్లీ

కోర్సులు: యూజీ, పీజీ, పీహెచ్.డి ప్రోగ్రాములు

అర్హత: సంబంధిత సజ్జెక్షన్లలో ఇంటర్, డిగ్రీ, పీజీ.

ఎంపిక: రాతపరీక్ష/ ఇంటర్వ్యూ (యూజీ ప్రోగ్రాములకు జేకాకా మెయిన్ సిర్కల్ ద్వారా).

రాతపరీక్ష: ఇంటర్వ్యూ: 2018 ఏప్రిల్ 2 నుంచి 4 వరకు.

దరఖాస్తు విధానం: ఆన్ లైన్.

దరఖాస్తు ఫీజు: రూ. 2,500.

చివరితేదీ: 16.03.2018

వెబ్ సైట్: <http://spa.ac/in/>

పటణ, హైదరాబాద్

సంస్థ: భారత నైపుణ్యాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖకు చెందిన అడ్వాన్స్డ్ ట్రైనింగ్ ఇన్ స్ట్రక్చరల్ (ఏటిఐ).

పోస్టు: జూనియర్ కోచ్/ఇంటర్

భాళిలు: 07

జాబ్ లోకేషన్: విద్యానగర్, హైదరాబాద్.

అర్హత: బీటెక్/ బీఈ లేదా డిప్లొమాతోపాటు సంబంధిత రంగంలో అనుభవం.

ఎంపిక: రాతపరీక్ష, స్కిల్ టెస్ట్, ఇంటర్వ్యూ ద్వారా.

దరఖాస్తు విధానం: ఆన్ లైన్.

చివరితేదీ: 15.03.2018

వెబ్ సైట్: <http://atihyderabad.ap.nic.in/>

ఎన్.సి.హెచ్.ఎం.సీ.టి, నోయిదా

సంస్థ: నేషనల్ క్యాన్సిల్ ఫర్ హోటల్ మేనేజ్ మెంట్ అండ్ కేటరీంగ్ టెక్నాలజీ (ఎన్.సి.హెచ్.ఎం.సీ.టి), నోయిదా.

కోర్సు: ఎంపిసీ హాస్పిటాలిటీ అడ్మినిస్ట్రేషన్-194 సీట్లు

అర్హత: బీటెక్/ బీఈ హోటల్ మేనేజ్ మెంట్.

ఎంపిక: రాతపరీక్ష ద్వారా.

దరఖాస్తు విధానం: ఆన్ లైన్/ ఆఫ్ లైన్.

చివరితేదీ: 25.04.2018

వెబ్ సైట్: <http://nchm.nic.in/>

మార్గ వివరాలు, మరిన్ని నోటీస్ బోర్డుల కోసం
www.eenadupratibha.net చూడవచ్చు.

